

IZVJEŠTAJ

o učešću delegacije Skupštine Crne Gore

na 60. Godišnjem zasijedanju Parlamentarne skupštine NATO

60. Godišnje zasijedanje Parlamentarne skupštine NATO održano je u periodu 21-24. novembra 2014. godine u Hagu, Kraljevini Holandiji i okupilo je oko 360 parlamentaraca iz 28 zemalja članica NATO iz Sjeverne Amerike i Evrope, delegate iz partnerskih zemalja i posmatrača, sa ciljem diskutovanja o pitanjima od zajedničkog interesa međunarodno bezbjednosnog karaktera, predstavljenih u izvještajima.

Ispred Skupštine Crne Gore u radu skupa su učestvovali šef i članovi Stalne delegacije Skupštine Crne Gore pri Parlamentarnoj skupštini NATO Mevludin Nuhodžić, Borislav Banović i prof. dr Branko Radulović, dok je u svojstvu sekretara delegacije 60. Godišnjem zasijedanju prisustvovala savjetnica u Odboru za bezbjednost i odbranu Nevena Čabarkapa.

Prvi dan zasijedanja, 21. novembar 2014. godine, otpočeo je sastankom sekretara delegacija na kome je predstavljen Nacrt plana rada Stalnog komiteta, organizacioni elementi skupa, kao i aktivnosti Parlamentarne skupštine NATO u narednom periodu. S tim u vezi, prezentovane su realizovane pripreme za Proljećnje zasijedanje Parlamentarne skupštine NATO, čije je održavanje planirano za period od 15. do 18. maja 2015. godine u Budimpešti, Republici Mađarskoj. U nastavku radnog dana održan je koordinacioni sastanak NATO Parlamentarne skupštine, kojem su prisustvovali članovi Biroa, predsjedavajući komiteta i podkomiteta i izvjestioci.

Drugog i trećeg dana zasijedanja, 22. i 23. novembra 2014. godine, nakon sastanaka političkih grupacija, održani su sastanci Komiteta za civilnu dimenziju bezbjednosti, Komiteta za odbranu i bezbjednost, Komiteta za ekonomiju i bezbjednost, Komiteta za nauku i tehnologiju, Političkog komiteta, kao i Stalnog komiteta.

Prije prelaska na rasprave po temama predstavjenim u nacrtima izvještaja, na sastancima navedenih radnih tijela Parlamentarne skupštine NATO, usvojeni su predlozi zapisnika sa sjednica održanih tokom Proljećnjeg zasijedanja u Viljnusu, Republici Litvaniji u periodu 30.maj -1.jun 2014. godine, dok je okončanje rada komiteta obilježilo predstavljanje predstojećih aktivnosti i izbor službenika angažovanih za potrebe komiteta i podkomiteta.

Aktuelna politička dešavanja u Avganistanu, borba protiv terorizma, evropski izbor Ukrajine i geostrateške i političke posljedice tog izbora, te izbjeglička kriza u Siriji i njen uticaj na region bile su teme sastanka Komiteta za civilnu dimenziju bezbjednosti. U okviru panel diskusije o aktuelnim političkim dešavanjima u Avganistanu razmotren je Nacrt izvještaja generalnog izvjestioca Ulle Schmidt iz Savezne Republike Njemačke na temu „Politička tranzicija u Avganistanu: dostignuća i izazovi“, nakon kojeg je prezentovan Nacrt izvještaja Podkomiteta za demokratsko upravljanje „Borba protiv terorizma - izgradnja demokratskih institucija u oblasti bezbjednosti i odbrane“ izvjestioca Joëlle Garriaud-Maylama iz Francuske. U okviru panel diskusije o situaciji u Ukrajini, prezentovan je poseban izvještaj „Evropski izbor Ukrajine: geostrateške i političke posljedice“ od strane specijalnog izvjestioca Witolda Waszczykowskog iz Poljske. Pored navedenog, na sastanku je razmotren i Nacrt izvještaja Specijalne Grupe za Mediteran i Bliski istok „Sirijska izbjeglička kriza i njen uticaj na regiju“ izvjestioca Raynell Andreychuka iz Kanade.

Na sastanku Komiteta za odbranu i bezbjednost glavni izjvestilac Julio Miranda Calha iz Portugalije predstavio je Nacrt izvještaja na temu „Avganistan 2014: ključna raskrsnica za NATO i međunarodnu zajednicu“. Takođe, razmotren je i Nacrt izvještaja Podkomiteta za transatlantsku saradnju u oblasti odbrane i bezbjednosti na temu „Globalne implikacije građanskog rata u Siriji: koja je uloga NATO?“, izvjestioca Andrzeja Szewinskog iz Poljske. Pored navedenog, bilo je riječi o pravicima unapređenja koncepta pametne odbrane i potrebi kreiranja platforme u susret razvoju novih tehnologija - studija slučaja: dronovi, u okviru razmatranja Nacrta izvještaja Podkomiteta za buduće odbrambene i bezbjednosne kapacitete koji je predstavio izjvestilac Xavier Pintat iz Francuske.

O pregovorima u pogledu transatlantskih trgovinskih i investicionih partnerstava, ekonomskoj dimenziji promjene pristupa Aziji od strane Sjedinjenih Američkih Država i Evropske unije, kao i bezbjednosnim i ekonomskim dešavanjima u oblasti Sahel, govorilo se na sastanku Komiteta

za ekonomiju i bezbjednost. Nacrt generalnog izvještaja na temu „Transatlantska trgovinska i investiciona partnerstva“ predstavio je glavni izvjestilac Diego Lopez Garrido iz Španije. O bezbjednosnim i ekonomskim dešavanjima na području Sahela bilo je riječi u okviru predstavljanja Nacrta izvještaja Podkomiteta za tranziciju i razvoj od strane Michala Szczerba iz Poljske. Na sastanku Komiteta za ekonomiju i bezbjednost predstavljen je i Nacrt izvještaja Podkomiteta za transatlantske ekonomske odnose na temu „Ekonomska dimenzija promjene u američkom i evropskom pristupu Aziji“, o čemu je govorila izvjestilac Nathalie Goulet iz Francuske.

Na sastanku Političkog komiteta predmet diskusije bila su bezbjednosna dešavanja na jugoistočnim granicama Alijanse i njihov uticaj na transatlantsku saradnju, kao i pravci djelovanja NATO nakon 2014. godine. Izvjestilac Jadwiga Zakrzewska iz Poljske prezentovala je Nacrt izvještaja Podkomiteta za transatlantske odnose na temu „NATO poslije 2014. godine“, nakon čega je bilo riječi o Nacrtu generalnog izvještaja na temu „Bezbjednosna dinamika na jugoistočnim granicama NATO- implikacije za transatlantsku saradnju“, koji je predstavio glavni izvjestilac iz Litvanije Ojars Eriks Kalnins.

Pored navedenog, na sastanku je posebna pažnja bila posvećena NATO partnerstvima i politici otvorenih vrata Alijanse. Razmotren je Nacrt izvještaja Podkomiteta za NATO partnerstva, koji je prezentovala izvjestilac Rasa Juknevičienė i naglasila da Alijansa treba da zadrži trend otvorenih vrata prema novim članicama.

Ovom prilikom, konstatovan je napredak Crne Gore, kao najnovije nezavisne države među aspirantima i istaknuto da su nedavna dostignuća u reformi bezbjednosnog sektora, zajedno sa aktivnim angažmanom u operaciji ISAF u Avganistanu približili Crnu Goru konačnom članstvu u NATO. Apostrofirana je i odluka sa Samita u Velsu da će se do kraja 2015. godine odlučiti o spremnosti Crne Gore da pristupi Alijansi.

Na sastanku Komiteta za nauku i tehnologiju razmotreno je pitanje evropske energetske bezbjednosti, balističke protivraketne odbrane, te sajber prostora i evroatlantske bezbjednosti. Na sastanku je razmotren i Nacrt izvještaja Podkomiteta za energetiku i bezbjednost životne sredine na temu „Evropska energetska bezbjednost: južni gasni koridor“, koji je predstavio izvjestilac Osman Bak iz Turske. Uslijedile su prezentacije Nacrta izvještaja generalnog izvjestioca Stephen Gilberta iz Velike Britanije na temu „Globalno širenje balističkih projektila za odbranu“, kao i Nacrt posebnog izvještaja

„Sajber prostor i evroatlantska bezbjednost“, izvjestioca Philippe Vitela iz Francuske.

Rad trećeg dana 60. Godišnjeg zasijedanja Parlamentarne skupštine NATO okončan je sastankom Stalnog komiteta, koji, saglasno odredbi člana 14 paragraf 1 Poslovnika, čine po jedan član iz delegacija članica PS NATO, imenovan od strane svakog člana delegacije, dok su Predsjednik, zamjenici predsjednika, blagajnik i predsjedavajući odbora Parlamentarne skupštine NATO članovi Stalnog komiteta po službenoj dužnosti.

Četvrtog dana zasijedanja, 24. novembra 2014. godine, održana je plenarna sjednica na kojoj su govorili predsjednik NATO Parlamentarne skupštine Hugh Bayley, kome se ovim zasijedanjem završio dvogodišnji mandat, predsjednik Vlade Kraljevine Holandije Mark Rutte, kao i novoimenovani generalni sekretar NATO Jens Stoltenberg.

Pozdravljajući učesnike skupa, odlazeći predsjednik NATO Parlamentarne skupštine Hugh Bayley je izjavio da je voditi i predstavljati veliku organizaciju kakva je NATO u protekle dvije godine za njega bila velika privilegija i čast, ističući da je za te dvije godine došlo do velikih promjena u bezbjednosnom okruženju, koje su samim tim duboko promijenile i NATO savez. Istakao je da sjednica u Hagu predstavlja važnu prekretnicu za Skupštinu, jer je riječ o jubilarnom 60. Godišnjem zasijedanju i istovremeno izjavio da se ova sjednica odvija u kritičnom periodu za mnoge narode. On je ukazao da luk krize i nestabilnosti koji se proteže od Sahela, preko Sjeverne Afrike i Bliskog istoka, do Centralne Azije predstavlja niz bezbjednosnih, političkih, ekonomskih i humanitarnih izazova. Pored toga, kriza koja je izbila u Ukrajini prošle godine izazvala je događaje koji su rezultirali najnižim stepenom odnosa između Rusije i NATO od kraja Hladnog rata, dodao je Bayley. Međutim, on je takođe jasno ukazao da Alijansa ne smije zanemariti druge bezbjednosne probleme koji su već na dnevnom redu, kao što je kraj NATO borbenih operacija, koji neće označavati i kraj NATO posvećenosti u Avganistanu. Istakao je da „Odlučna podrška“ treba držati do svog imena u narednim godinama i da stoga međunarodna zajednica u cjelini treba nastaviti da pruža pomoć koja je potrebna avganistanskom narodu. U nastavku, Bayley se osvrnuo i na dogovore sa NATO samita u Velsu, smatrajući da je samit potvrdio da je NATO spreman da odigra svoju ulogu i u Libiji, Maliju i Iraku, tako što će pomoći partnerima da izgrade efikasne i odgovorne institucije odbrane, podržavajući rukovodstvo Ujedinjenih nacija, Afričke unije i drugih multilateralnih organizacija, a povećanjem razmjene obavještajnih podataka o stranim borbama u borbi protiv uticaja koji ISIL

ispoljava na pojedine mlade ljude. Dalje je ukazao da NATO operacije i interes ostaju i na Kosovu, Mediteranu, uz obale Somalije gdje su NATO brodovi zajedno sa EU i mornaricama mnogih drugih naroda potisnuli pirate i ponovo otvorili siguran prolaz za trgovačke brodove, kao i sve više i u sajber prostoru. Bayley je ocijenio da uticaj samita neće zavistiti od postignutih sporazuma, već od spremnosti saveznika da ispune obaveze definisane u Velsu, koje se ne mogu sprovesti bez odgovarajućih sredstava. Na kraju je naglasio da NATO alijansa nikada nije tražila regrutovanje novih članica i apostrofirao da njena vrata treba da ostanu otvorena za svaku evropsku državu koja želi da se pridruži ako ispunjava kriterijume za članstvo. Proširenje čini NATO savez jačim i naš kontinent sigurnijim, a naša Skupština treba da nastavi da podržava zemlje kandidate, zaključio je Bayley.

Predsjednik Vlade Kraljevine Holandije Mark Rutte je izjavio da je NATO savez za 65. godina koliko postoji pružio značajan doprinos miru, bezbjednosti i prosperitetu u Evropi i takođe bio ključni zaštitnik normi i vrijednosti izvan svoje teritorije. Ukazao je da se u cilju zaštite građanskih prava i sloboda mora ići dalje od nacionalnih granica i da se moraju udružiti snage na globalnom nivou, u cilju održanja međunarodnog pravnog poretka, ocijenivši da je to iznad svega u sopstvenom interesu svake zemlje. Izvozom stabilnosti, možemo ograničiti mogućnost uvoza nestabilnosti, dodao je Rutte. Shodno iznijetom, ocijenio je da je uloga NATO, zajedno s UN-om, OEBS-om, EU i drugim međunarodnim organizacijama od velikog značaja, ističući da globalne prijetnje zahtijevaju globalni odgovor. Apostrofirao je da će Holandija nastaviti svoj aktivni doprinos naporima NATO, koji se ne odnosi samo na operaciju „Resolute Support“ u Avganistanu, već i na dugoročne strateške odluke, kao i ulaganje u sajber bezbjednost i balističku raketnu odbranu. Holandski premijer je u nastavku naglasio da su prioriteti Alijanse za naredne mjesecе jasno definisani i istovremeno ukazao da je takođe jasno da će te aktivnosti koštati mnogo novca. S tim u vezi, pozdravio je odluku iz Velsa o povećanju izdvajanja sredstava za odbranu u narednim godinama, smatrajući da nametanje ove obaveze ujedno predstavlja i dužnost da se pokaže poreskim obveznicima da se njihov novac troši pametno i efikasno i to ne samo kada je riječ o nacionalnim budžetima za odbranu, već posebno kada se radi o budžetu za NATO. Rutte je istakao da NATO teži da svoje finansijske poslove učini transparentnijim i izrazio uvjerenje da 28 zemalja članica mogu sklopiti dodatne sporazume po tom pitanju u budućnosti. Zaključio je da su transparentnost i javna podrška komplementarni i da NATO kao najbolja nada za mir zaslužuje tu podršku.

Učesnicima se prvi put obratio i novoiimenovani generalni sekretar NATO Jens Stoltenberg, koji je upozorio da zemlje članice NATO treba da povećaju svoje izdatke za odbranu. On je ukazao da se svijet izmijenio sa okončanjem hladnog rata i da su rashodi za odbranu počeli da padaju, a da su ljudi htjeli dividende od uspostavljenog mira. Istakao je da je Alijansa prešla put od stalnih armija do manjih mobilnih snaga, podsjećajući da je nekada komandna struktura NATO imala 22.000, a danas ima aparat od nepunih 9.000 ljudi. Dalje je ukazao da je Savez nekada raspolagao sa preko 33.000 tenkova, a danas sa manje od 7.000, dodajući da su istovremeno odložene neke investicije, smanjen broj vojnih vježbi i rashodi za opremu i tehničku podršku. Saglasno iznijetom, Stoltenberg je apostrofirao da činjenica da više ne živimo u mirnim vremenima nedvosmisleno ukazuje na potrebu za povećanjem rashoda za odbranu. S tim u vezi, naglasio je da je bruto proizvod Sjedinjenih Američkih Država i Evropske unije približno jednak, ali da SAD troše za odbranu dva puta više nego sve ostale zemlje Alijanse zajedno, kao i da SAD same pokrivaju dvije trećine rashoda NATO. Pored navedenog, Stoltenberg je naglasio i da je Rusija tokom proteklih pet godina rashode za odbranu povećala za 50% i planira da ih povećava i dalje, dok ih je za to isto vrijeme NATO smanjio za 20%, a neke zemlje svoje vojne rashode i dalje smanjuju. On je upozorio države članice Alijanse da su preuzele obavezu da za deset godina podignu vojne rashode do 2% nacionalnog BDP i, uz konstataciju da to nije lako ali je moguće, ukazao da je svaki korak značajan. U nastavku je naglasio da pored Sjedinjenih Američkih Država, samo Velika Britanija i Estonija izdvajaju po 2% svog BDP za odbranu. Tokom svog govora, istakao je kritičnu situaciju u Ukrajini i potrebu za diplomatskim pregovorima sa Rusijom. Stoltenberg je, između ostalog, izjavio i da NATO ne priznaje i neće priznati sporazum o savezništvu i strateškom partnerstvu između Rusije i Abhazije, jer on narušava suverenitet i teritorijalnu cjelovitost Gruzije.

Nakon uvodnog izlaganja novoimenovanog generalnog sekretara NATO, parlamentarci su imali prilike da postavljaju pitanja i iznose komentare.

Ovom prilikom, šef delegacije Hrvatskog sabora u Parlamentarnoj skupštini NATO Boris Blažeković, navodeći da je Crna Gora dostigla skoro sve standarde koji su neophodni za prijem u NATO, uputio je pitanje generalnom sekretaru o njegovim očekivanjima koja se tiču statusa članstva Crne Gore u ovom savezu.

Tim povodom, Jens Stoltenberg je istakao intenzivirane i fokusirane razgovore Crne Gore i Alijanse, naglašavajući da je još uvijek pod utiskom nedavnog

veoma konstruktivnog susreta sa potpredsjednikom Vlade i ministrom pravde Duškom Markovićem održanim u sjedištu Sjevernoatlantske alijanse u Briselu. Veoma je važno što će se do kraja 2015. godine odlučiti o spremnosti Crne Gore da pristupi Alijansi, a ta odluka zavisi od razvoja i napretka koji Crna Gora čini u nastavku reformi u različitim oblastima, dodao je sekretar Stoltenberg, potvrđujući da NATO ostaje privržen politici otvorenih vrata za sve zemlje koje ispune neophodne kriterijume.

U nastavku rada plenarne sjednice, za novog predsjedavajućeg Parlamentarne skupštine NATO izabran je Michael Turner, američki kongresmen, koji je bio šef delegacije Sjedinjenih Američkih Država pri NATO Parlamentarnoj skupštini od 2011. godine. U svom govoru, Turner je izjavio kako NATO mora imati snažan i ujedinjen glas, jer je suočen sa izazovima iz Rusije, sa ISIL ekstremističkom grupom na Bliskom istoku i nestabilnostima u Africi. Tokom naredne dvije godine će biti suštinski važno da Rusiji ukazujemo na jasno kršenje međunarodnih ugovora, povredu suvereniteta drugih naroda i flagrantno nepoštovanje međunarodnih vrijednosti, ocijenio je Turner.

Parlamentarna skupština NATO usvojila je Rezoluciju o podršci suverenitetu i teritorijalnom integritetu Ukrajine, kao i Rezoluciju o implementaciji ciljeva postavljenih na NATO samitu u Velsu. Takođe, usvojene su i rezolucije o podršci Nacionalnim bezbjednosnim snagama Avganistana nakon 1. januara 2015. godine, te o jačanju partnerstva unutar NATO.

Pored predsjednika, Skupština je izabrala četiri nova potpredsjednika: Lord Joplinga iz Velike Britanije, Paola Allia iz Italije, Angeliena Eijsinka iz Holandije i Thomasa Marina iz Sjedinjenih Američkih Država. Gabriel Vlase iz Rumunije ponovo je izabran za drugi jednogodišnji mandat.

Plenarnom sjednicom završen je rad 60. Godišnjeg zasijedanja Parlamentarne skupštine NATO u Hagu.

PRIPREMILA:

u svojstvu sekretara delegacije

Nevena Čabarkapa, s.r.

ŠEF DELEGACIJE

Mevludin Nuhodžić, s.r.